№ 277 ՈՒՐԲԱԹ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 14 — 1901 — ՈՒՐԲԱԹ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 14 № 277

ՔՍԱՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվան 6 ռուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկ:
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ», կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

(30-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ 1902 ԹՈՒԱԿԱՆԻ

«ՄՇԱԿԸ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ՆՈՐ ՊՐՈԳՐԱՄՈՎ ԵՒ ՆՈՐ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

ամէն օր բացի տօներին յաջորդող օրերից:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն եւ մէկ եւ տասն ամսվանը՝ 9 ր., ինն եւ ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ ամսվանը՝ 7 ր., վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը՝ 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., երկու ամսվանը՝ 2 ր. եւ մի ամսվանը՝ 1 րուբլի:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 7 դոլլար. Եւրոպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները 10 րուբլի:

«ՄՇԱԿԻՆ» գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բազարնայա եւ Բարօնսկայա փողոցների անկիւնը):

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար, եւ առհասարակ նամակներ եւ ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետեւեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Յայտարարութիւնները ընդունվում են բոլոր լեզուներով:

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ընդարձակ գործ առաջիկայում.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Դատաստանական դահլիճից. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Թուրքերէն ներկայացումներ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ.—Մի պատասխան:

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԳՈՐԾ ԱՌԱՋԻԿԱՅՈՒՄ

Եթէ ընթերցողը աչքի անցկացնէ այն պարգեւների ցուցակը, որոնք նշանակված են կովկասեան ցուցահանդէսի կողմից մեր երկրի արդիւնագործներին, նա կը նկատէ, որ պարգեւ ստացողների մէջ մի պատկառելի տեղ են գրաւել հայերը: Արդիւնագործական այս հրապարակական հարցաքննութեան մէջ, որ կրում է ցուցահանդէս անունը, հայերը համեմատաբար աչքող դիրք են բռնել և կարողացել են արդիւնագործութեան մի քանի ճիւղերի մէջ առաջնակարգ հռչակ ձեռք բերել:

Այդ հանգամանքը ունի իր պատճառները: Հայերը աւելի վաղ են սկսել շփում ունենալ եւրոպացիների հետ, աւելի վաղ սկսեցին մեծ թւով դպրոցներ բանալ և գրագիտութիւն տարածել ազգաբնակութեան մէջ, աւելի ընդարձակ կերպով սկսեցին մամուլի միջոցով քննել իրանց կեանքի խնդիրները և աւելի մեծ թւով երիտասարդներ ուղարկեցին լուսաւոր կենտրոնները կրթութիւն և արհեստ ձեռք բերելու համար:

Այն առաջադիմութիւնը, որ արված է, ճիշտ է, դեռ շատ փոքր է, բայց և այնպէս առաջադիմութիւն է, որ և պէտք է արձանագրենք: Այդ առաջադիմութիւնը ապացոյց է այն բանի, որ աշխատանքով և գիտութեամբ կարելի է իսկապէս բարեփոխութիւններ անել մեր արհեստի և արդիւնագործութեան մէջ: Այդ առաջադիմութիւնը խրախուսող և քաջալերող նշանակութիւն կունենայ և մեր առաջիկայ գործունէութեան համար մեր արդիւնագործութեան զարգացման ասպարէզում:

Եղածը և արածը պէտք է ոգևորեն մեզ աւելի եւս մեծ ոյժով և եռանդով, աւելի եւս ընդարձակ ծրագրով գործելու առաջիկայում: Չը պէտք է մոռանալ, որ այն ժամանակ, երբ մենք մի քանի առաջադիմութիւններ ենք արել մի քանի արհեստների և արդիւնագործութիւնների մէջ, այդ մի և նոյն ժամանակ մեր գիւղացիների մեծագոյն մասը սկսել է աւելի վատ ապրել, քան առաջ: Գիւղացու հողը փոքրացել է, ուժասպառ եղել և չէ ապահովում գիւղացուն առաջվան պէս, այնպէս որ գիւղերը սկսել են ուղարկել իրանց զաւակներին ուրիշ տեղեր՝ քաղաքներ և գործարաններ լրացնելու գիւղական աշխատանքի պակասը:

Մեր առաջ դրված են էական խնդիրներ: Մենք պէտք է կարողանանք բարձրացնել մեր ժողովրդական մասսայի բարեկեցութիւնը և եթէ մի օր դարձեալ առիթ կունենանք համակովկասեան հարցաքննութեան ապացուցվում հանդէս գալ, կարող լինենք ասել, որ մեր առաջադիմութիւնը մասնաւոր բնաւորութիւն չէ կրում, այլ ընդհանուր, որ վերաբերում է ժողովրդական մեծամասնութեան բարօրութեան:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ
(Շարունակութիւն)

Վկայ Մէլիքօվ (դումայի ձայնաւոր), որ եղել է առեւտրականների գանգատները ստուգելու համար ընտրված յանձնաժողովի նախագահ, ասում է, որ ինքը առիթ է ունեցել համոզվելու, որ կիրականօրեայ տուրքերը երբեմն բարձր են եղել եւ անհաւասար: Առեւտրական-տնտեսական պօլիցիայի գործակալները միշտ, երբ ինքը պահանջում էր, ցոյց էին տալիս ստուգագրական տետրակները, բացի Կուզանովից, որ չէր ուզում ցոյց տալ: Ինքը այդ մասին հաղորդեց քաղաքային վարչութեան, որ, ինչպէս ինքը յետոյ լրագիրներից իմացաւ, Կուզանովին արձակեց պաշտօնից, գուցէ ի նկատի ունենալով նաեւ իր գանգատը: Քաղաքային վարչութիւնը երբէք իրան արգելք չէ հանդիսացել իրական ստուգում կատարելու: Դրանց յանձնաժողովի անդամ Գաբր. Միրզոյեան երբէք չէ գանգատվել իրան, իբրեւ յանձնաժողովի նախագահի, եւ նոյն իսկ մասնաւոր խօսակցութեան մէջ չէ յայտնել, թէ քաղաքային վարչութիւնը արգելք է հանդիսանում իրական ստուգում կատարելու: Դուման վերստուգիչ յանձնաժողովին չէր յանձնարարել իրական վերստուգումն կատարել, բայց քաղաքային վարչութեան անդամները ոչ միայն այդ բանում արգելք չէին հանդիսանում վերստուգիչ յանձնաժողովի գործունէութեան, այլ, ընդհակառակն, իրանք էին խնդրում, որ ոչ միայն հաշիւները վերստուգեն, այլ եւ իրական վերստուգում կատարեն: Մեղադրեալները իրանց պարտականութիւններին վերաբերվում էին հազուադէպ եռանդով ու սիրով:

Վկայ Լարիօնով (նախկին քաղաքային երկրաչափ) ասում է, որ իր պարտականութիւնն էր քաղաքապատկան կալուածների ցուցակ կազմել: Այդպիսի հին ցուցակ կար, բայց շատ թերի: Նրա մէջ հետզհետէ մտցնում էին նոր տեղեկութիւններ: Այդ ցանկի մէջ մտցնում էին միայն այն կալուածները, որոնք անվիճելի կերպով պատկանում էին քաղաքին, որոնց սեփականատէր լինելու վերաբերմամբ քաղաքը ունէր վաւերական դօկումէնտներ: Այդ ցանկը լրացնել շատ դժուար էր: Քաղաքային կալուածները 1872 թւից առաջ գտնվում էին նահանգական վարչութեան շինարարական բաժնի իրաւունքի տակ: Երբ քաղաքային ինքնավարութիւն մտցվեց Թիֆլիսում, այդ կալուածները անցան քաղաքային վարչութեան ձեռքը, բայց նահանգական վարչութիւնը չը տուեց քաղաքային վարչութեանը լիակատար տեղեկութիւններ այդ կալուածների մասին, ոչ էլ մի կանոնաւոր ցանկ: Քաղաքային վարչութեան նախկին անդամ, մեղադրեալ Վերմիշեան շատ անգամ է հարց բարձրացրել քաղաքապատկան կալուածների ցանկը լրացնելու մասին, բայց ամենքը գտնում էին, որ միտք չունի այդ ցանկը կազմել, քանի որ դեռ պատրաստ չէ քաղաքի ընդհանուր յատակագիծը, որի մասին նոյնպէս հարց կար բարձրացրած: Վկայի կարծիքով, այդ յատակագիծը լինելուց յետոյ էլ անհրաժեշտ կը լինէր կալուածների

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Քահանայ Մելեան այնպէս է ուզում ձեւանալ իր № 6 հեղինակութեան ընթերցողների առաջ, իբր թէ «Մշակի» խմբագրութիւնը նրան հալածում է Արիստակէս եպիսկոպոսի պատճառով, իբր թէ ինքը զոհ է, արդարութեան զինուոր է եւ այլն եւ այլն: Մեր ժամանակներում բառերն ու հասկացողութիւնները այնքան արատաւորվել են փարիսեցիների ձեռքով, որ մենք չենք կարող կանգ չառնել այս կէտի վրա եւ ցոյց տալ, թէ Մելեան քահանան ինչ հրաշալի բարեխղճութեամբ է իր սեփական անձի պատմութիւնը գրում:

Նա ասում է, թէ «քսան երեք տարի շարունակ աշխատակցել է «Մշակին»: Սա մի հէքիաթ է, որ հնարել է Մելեան իր անձը բարձրացնելու համար: Բայց թողնենք այդ: Կար մի ժամանակ, երբ Մելեան մի հալածված քահանայ էր. կար մի ժամանակ, երբ նա արդարութիւն գտնել չէր կարողանում Թիֆլիսի նախկին առաջնորդ Սուրէնեանի մօտ. կար մի ժամանակ, երբ նրան չէին տալիս, իբրեւ թեմական տեսչի, հասանելիք ռոճիկները: Այդ ժամանակներում նա ոչ ծուխ ունէր, ոչ հասոյթ: Եւ յաճախ մտնում էր «Մշակի» խմբագրատունը, մտնում էր գանգատներով, մտնում էր պատմելու, թէ ինչեր են կատարվում հոգեւոր վարչութիւնների մէջ եւ թէ ուր է տանում այն անիշխանութիւնը, ապօրէնութիւնը, որ տիրում է հոգեւոր գործերի մէջ:

Գանգատների, բողոքների, ախ ու վախերի այդ ժամանակներում էլ «Մշակի» խմբագրութիւնը նոյնն էր, ինչ այժմ: Բայց այն ժամանակ այդ խմբագրութիւնը վ ա ր ձ կ ա ն չէր Մելեանի համար: Օ՜, ոչ: Այն ժամանակ այդ խմբագրութիւնը կանգնած էր իր կոչման բարձրութեան վրա, նա էր զրկվածների, կամայականութեան զոհերի միակ յոյսը:

Անցեալ տարի Մելեան Բաթումից ուղարկեց «Մշակին» իր № 5 հեղինակութիւնը՝ արտապագրելու: Խմբագրութիւնը տեսաւ, որ Մելեան բողոքողից դարձել է ջատագով: Դա մի աներեւակայելի կերպարանափոխութիւն էր: Տպագրել այդ աշխատութիւնը նշանակում էր հրաժարվել այն ուղղութիւնից, որին հետեւում էր «Մշակը» 28 տարի: Կարելի էր: Կարելի էր, Մելեանի համար լաւ մարդ դառնալու նպատակով, յանկարծ վեր կենալ եւ ասել, թէ ամեն ինչ լաւ է մեր հոգեւոր աշխարհում, թէ պէտք չեն մերկացումները, թէ վատ բան է անբարեխղճութիւնները, կաշառակերութիւնները երեւան հանելը:

Առանց մի րոպէ տատանվելու, մենք մերժեցինք այդ գրութիւնը: Մելեան անձամբ յետ ստացաւ իր ձեռագիրը: Ես ինքս խօսակցութիւն ունեցայ նրա հետ, բացատրեցի պատճառները: Նա ասաց, թէ պիտի առանձին գրքով տպագրէ եւ ես պատասխանեցի, թէ շատ լաւ կանէ:

Այնուհետեւ էլ Մելեանը ամեն անգամ, երբ Թիֆլիս էր գալիս, մտնում էր խմբագրատուն եւ նրա հեղինակութեան մասին այլ եւս ոչինչ խօսք չը կար: Ապացոյց որ Մելեանը չէր տեսնում, որ «Մշակի» խմբագրութիւնը սարսափահար է դարձել նրա գրքից թող լինի հէնց այն, որ նա ինքը անձամբ պատմել է մեզ: Ամենայն հայոց Կաթողիկոսը, գալով Թիֆլիս, հեռագրով պահանջել է տալիս Մելեանին, որ իսկոյն գալիս է: Այնուհետեւ հեռագրով հրաման է ուղարկվում Սինօդին, որ Մելեանի ձեռագիրը, որ ուղարկված էր Սինօդին, իսկոյն յետ դարձնվի: Սինօդը կատարում է այդ հրամանը եւ Մելեան անմիջապէս տպագրելու թոյլտուութիւն է ստանում:

Լսենք թէ այնուհետեւ ինչ է ասում պատմութիւնը: Մելեանը Սուրէնեան արքեպիսկոպոսի առանձին բարեհաճութեանն է արժանանում. լիազօր քննիչ է ուղարկվում Ախալցխա, նրա ապառիկ ռոճիկը, որ երկար տարիներից ի վեր ջուրն ընկած էր երեւում, միանգամայն հաւաքվում է Թիֆլիսի եկեղեցիներից: Այս բոլորը պատմելով, ես չեմ ուզում ասել, թէ Մելեանը դիտմամբ գրել է իր գիրքը՝ այսպիսի շնորհների արժանանալու համար: Ո՛չ, ես սիրում եմ այժմ էլ հաւատալ, որ Մելեան այսպիսի բան չէր անի: Բայց որ նրա № 5 հեղինակութիւնը հրապարակ դուրս եկաւ ներկայ ռէժիմի օրերին, —այդ անկասկածելի է եւ հաստատվում է վերոյիշեալ փաստերով:

Սակայն Մելեան շարունակում էր երբեմն մտնել մեր խմբագրատուն եւ միշտ տեսնում էր նոյն վերաբերմունքը դէպի նրան: Այսպէս, նոյն իսկ Ախալցխայից վերադառնալուց յետոյ էլ նա եկաւ մեզ մօտ: Կարծում էր թէ Ախալցխայի հարցում «Մշակը» կը թողնէ ժողովրդի կողմը եւ նրան կը պաշտպանէ: Այսքան ահագին կարծիք ունի նա իր մասին: Բայց տեսաւ, որ այդպէս լինել երբէք չէ կարող...

Յետոյ լոյս տեսաւ նրա № 5 հեղինակութիւնը: Ես պատասխանեցի. ես հաստատեցի, որ Մելեան մեր հասարակ տէրտէրներից մէկն է, որ նրա հասկացողութիւնները քահանաների պատրաստութեան մասին չեն տարբերվում Սուքիասների եւ նրանց նմանների հասկացողութիւնից: Մելեան բարկացաւ: Ես չէի էլ կամենայ, որ նա ուրիշ կերպ լինի: Նա ինքը շատ լաւ հասկացաւ, որ այժմեան անիշխանութեան, անբարեխիղճ վարչութեան, յափշտակութիւնների սիստեմի ջատագովը այլ եւս չէ կարող մտնել «Մշակի» խմբագրութեան դռներով: Եւ նա այդպէս էլ արաւ: «Մշակի» խմբագրութիւնը այդ ժամանակից նրա համար վարձկան էր, ընկած: Ի հարկէ...

Ահա ինչ տեսակ մարդկանց հետ գործ ունի «Մշակը»: Բարեխղճութիւն, մի կաթիլ բարեխղճութիւն—այս ենք որոնում այն դժբաղդների մէջ, որոնք իրանց կոկորդները պատռում են մեր դէմ: Բայց չը կայ...

մանրամասն ցանկը եւ առանց այդ յատակագծի էլ կարելի կը լինէր կազմել այդ ցանկը, բայց յատակագիծը պատրաստելուց յետոյ ցանկը շատ աւելի հեշտ կը կազմվէր եւ շատ աւելի էժան կարժէր։ Թէեւ քաղաքային կալուածների լիակատար ցանկ (ինվէնտար) չը կար, թէեւ այդ ցանկի մէջ չէին մտցված վիճելի կալուածները, այնուամենայնիւ քաղաքային վարչութիւնը ամեն րոպէ կարող էր տալ լիակատար տեղեկութիւններ բոլոր թէ անվիճելի, թէ վիճելի կալուածների մասին, որովհետեւ նա իր ձեռքի տակ ունէր բոլոր կալուածների գնահատական ցուցակները։ Մեղադրեալ Վէրմիշեան այդ հարցի մասին նոյն իսկ մի ընդարձակ զեկուցում էր կազմել, բայց այդ զեկուցման քննութիւնը յետաձգվեց, որովհետեւ սկսվեց կառավարութեան նշանակած րէվիզիան, որ սկիզբ դրեց այս դատական գործին։ Վարձակալական կալուածները այդ ցանկի մէջ չէին մտնում։

Մեղադրեալ Իվանենկօ այդ առիթով տալիս է հետեւեալ բացատրութիւնը.—Այդ կալուածքները վարձակալական են կոչվում միմիայն անունով։ Այդպէս կոչվում են այն հողերը, որ Կովկասեան փոխարքաների ժամանակ կառավարութիւնը տուել է զանազան մարդկանց, մեծ մասամբ պաշտօնաթող զինւորների, անվարձ օգտվելու, տալով մի եւ նոյն ժամանակ իրաւունք գնել այդ հողաբաժինները, երբ նրանք հնարաւորութիւն ունենան։ Քաղաքային ինքնավարութիւն մտցրվեց, նահանգական վարչութիւնը տեղեկութիւններ չը տուեց քաղաքային վարչութեան, թէ որոնք են այդ, այսպէս կոչված, վարձակալական հողաբաժինները եւ նրանցից քանիսն են գնված ու մասնաւոր սեփականութիւն դարձած։ Ուստի քաղաքը ստիպված էր ղեկավարվել այսպիսի կանոնով,—որ հողը չէ պատկանում մասնաւոր սեփականատիրոջ կամ արքունական չէ, քաղաքը իրն է համարում։ Լինում են դէպքեր, երբ քաղաքը կարծում է, թէ մի հողաբաժին իրանն է, բայց յանկարծ մի մասնաւոր մարդ ներկայացնում է պատկանելութուղթ եւ դուրս է գալիս, որ հողաբաժինը նրան է պատկանում։

(Կը շարունակվի)

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Կրասնօվօդսկ, դեկտեմբերի 8-ին

Բարոյական պարտք եմ համարում յայտնել հրապարակով խորին շնորհակալութիւնս Ղըզըլ-Արվաղի փոքրաթիւ հայ հասարակութեան այն մարդասիրութեան համար, որ նա ցոյց տուեց ամսոյս 5-ին տեղի ունեցած ժողովում այրի Հայփսիմէ Շաղինեանցի թշուառ եւ օրական ապրուստի կարօտ բազմանդամ ընտանիքի վերաբերմամբ։ Այդ օրը հասարակութիւնը 226 րուբլի ժողովեց 2—3 ժամվայ ընթացքում եւ նուիրեց վերոյիշեալ թշուառներին, հանգցնելու համար այն պարտքը, որի պատճառով ծախվելու էր այն միակ տունը, ուր այսօր պատսպարված են թշուառ այրին եւ նրա եօթը զաւակները։ Դա պարզ ցոյց է տալիս, թէ որ աստիճան մի հասարակութիւն ընդունակ է հասկանալ եւ կատարել իր բարոյական պարտքը դէպի մերձաւորն ու ընկերը։

Թող այս բարեգործութեան գեղեցիկ օրինակը խրատական համարվի այնպիսի հասարակութիւնների համար, որոնց անդամներից շատ-շատերը ոչ թէ չեն օգնում իրանց մերձաւոր կարօտեալին ու թշուառին, ոտքի չեն կանգնեցնում ընկածին, այլ ընկերոջ եւ մերձաւորի թշուառութիւնը իրանց փառքի պսակն են համարում։

Արշաւիր քահանայ Վարդանեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դեկտեմբերի 1-ին, երեկոյեան 7 ժամին եւ 45 րօպէին, Ախալքալաքի գաւառի Բարալէթ գաւառամասի Մեծ եւ Փոքր Սամսար գիւղերում տեղի է ունեցել երկրաշարժ. երկիրը բաւական զգալի կերպով տատանվում էր եւ այս տատանումները տեւեցին մինչեւ առաւօտ։

Մեզ խնդրում են տպագրել հետեւեալ նկատողութիւնը. «Թիֆլիսում էլ թատրոնական տոմսակները աչխատանքի աղբիւր դարձան։ Ահա մի փաստ։ Ցոյցարարութիւններից տեղեկանալով, որ ամսիս 13-ին, հինգշաբթի օր, Արտիստական ընկերութեան թատրոնում ներկայացվելու է «Համլէտ» Ադելհէյմ եղբայրների մասնակցութեամբ, երեկոյեան ժամի 6-ին, ընկերոջս հետ շտապում ենք թատրոնի կասսան տոմսակ գնելու։ Կասսայում մեզ յայտնում են, որ գալլերէայի տոմսակ ոչ մի հատ չը կայ, բոլորը վերջացել է։ Մենք խորին ափսոսանքով թողինք կասսան։ Դուրսը մի քանի անյայտ անձնաւորութիւններ մեզ առաջարկում են մեր ուզած տոմսակները, բայց ինչ էք կարծում, քանիսով. իսկական գինը մօտ չորս անգամ բազմապատկած—1 ր. 50 կ. իսկոյն աւելացնում են՝ «մանէթ վեց շահով ինչքան ունիս բէ, մենք կառնինք»։ Մենք, ի հարկէ, չը կարողանալով ոչինչ պատասխանել, յուսահատ հեռացանք։ Երեւի մի որոշ տեսակի մարդկանց համար դա էլ աչխատանքի մի աղբիւր է։ Որքան ուրախալի կը լինէր, եթէ այդ տգեղ երեւոյթի առաջն առնվէր եւ թոյլ չը տրվէր զանազան անպիտան մարդկանց չահագործել ու իրանց համար աչխատանքի աղբիւր դարձնել թատրոնը եւ միաժամանակ հարստահարել բազմաթիւ մարդկանց»։

—

Վեհափառ Կաթողիկոսի դիւանից շնորհակալութեամբ ստացանք 1902 թուականի երկու հատ օրացոյց, իբրեւ Նոր տարու շնորհաւորութիւն Վեհափառի կողմից։

—

Համաձայն գլխաւոր գնահատական կօմիտէտի որոշման, կովկասեան գիւղատնտեսական ընկերութիւնը մտադիր է միջնորդութիւն յարուցանել, որ Գ. Աղէքսանեանի կաչուի եւ թաղիքի գործուածքների ակցիօներական ընկերութիւնն եւ Դ. Սարաջեվ պարգեւատրվեն պետական զինանշանի նշանով, իսկ Մ. Պերմիկին, Վիլմօտէն, Մ. Փրիդօնեան, Յողոմօնեան, Խուբլարեան եւ Կուչէնբախ Բարձրագոյն պարգեւներով՝ նրանց մատուցած առանձին ծառայութիւնների համար գիւղատնտեսութեան եւ գործարանական-արդիւնագործութեան ասպարէզներում։

—

Երկրագործութեան եւ պետական կալուածների մինիստրը թոյլ է տուել Ախալքալաքի քաղաքային ուսումնարանի նախկին տեսուչ Ի. Բօստօմովին հիմնել Թիֆլիսում, առանց պետական գանձարանից նպաստ ստանալու, պտղաբուծութեան, այգեպանութեան, բանջարաբուծութեան եւ մեղուապահութեան դասընթացքներ։

—

Կովկասեան ցուցահանդէսի էքսպօնենտներից մեծ արծաթեայ մեդալներ ստացել են հետեւեալ անձերն եւ հիմնարկութիւնները,—Գեւորգեանց (ծխախոտ), Ի. Դ. Աղամեան եւ Վ. Կօրգանօվի ժառանգներ (բամբակ եւ չալթիկ), Էջմիածնի վանքական կալուածք (ցորեն), Գ. Կուզանօվ (գինի), եղբ. Ֆօրէր (այգեգործութիւն), Խուբլարեան (ալիւր), Կ. Կվէս (ծաղիկներ), Թիֆլիսի այգեգործական ուսումնարան (չորացրած կանաչեղէն), Ա. Տէր-Յակոբեան (այգեգործութիւն), Գ. Սերեբրեակօվ (լեռնային անտառների շահագործութիւն) Ալլահ-Եար Ջիւլգեադարօվ (եւ 130 րուբլի դրամական պարգեւ պետական ձիաբուծութեան վարչութեան կողմից, ձիեր), իշխան Գ. Օրբէլիանի (ձի), Դ. Զուբկօվ (եւ 75 րուբլի դրամական պարգեւ, ձի), Ց. Մելիք-Բախտամեան (հաւեր եւ հաւի ձագեր), Գ. Ամետեր (չվէյցարական պանիր) Ն. Կէզէլ (նոյնպէս), Ի. Երօպկին (Պարիզեան իւղ), Վ. Բալանթարեան (կարագ եւ հալած իւղ), Զիթողցեանց (կովկասեան պանիր), Օ. Կօրօնա (կէֆիր), եղբ. Բլանդօվ (կաթի ամաններ), «Կօրօնա» առեւտրական տուն (սեպարատոր եւ կաթի ամաններ), եղբ. Սարգսեաններ (մետաքս), Ս. Ստեփանօվ (ձուկ), եղբ. Սարուխանեաններ (ձուկ եւ ձկնկիթ), իշխաններ Պասսէկ (թեղիչ մեքենայ), Կարապետ Սերոբեանց (արծաթեայ եւ ոսկեայ իրեղէններ) Գ. Օկօեվ (խոզանակ), Ս. Բօյաջեան (գեղեցիկ տնտսամաններ) եղբ. Այդինեանց (եւրօպական չորեր), Աղաջան Բաղդասարեանց (գորգեր), Մ. Րաֆաէլօվ (ասղնագործ ժապաւէն), Մ. Խուբլարեան (խմիչքներ), պ. Փրիդօնեան (կօնֆէտներ), Ա. Տուրինեանց (ալիւր), եղբ. Խալաթեանց (լուցկի ծաղիկ «Շիրակ»), Ֆօն-Կուչէնբախ (ապակեայ ամաններ), Ս. Տէր-Գրիգորեան (կտաւատի ձէթ), Ր. Դիտրիխ (գարեջուր), Ա. Տէր-Գրիգորեան եւ Մելքումեան (ծխախոտ). Եարալեան եւ ընկ. (զանազան առարկաներ չուգունից եւ երկաթից), Քութայիսի ուսուցչական սեմինարիա (ձեռագիր եւ նկարչական աչխատանքներ), Թիֆլիսի օրիորդաց 3-րդ գիմնազիա (նկարչութիւն եւ ձեռագործ), Լավրովի աղջկաց մասնաւոր ուսումնարան (նկարչութիւն), Թիֆլիսի Միքայէլեան արհեստաւորաց ուսումնարան (արհեստի ուսուցում), Թիֆլիսի օրիորդաց 2-րդ գիմնազիա (նկարչութիւն, գծագրութիւն եւ ձեռագործ), Թիֆլիսի աղջկաց 2-րդ գիմնազիա (նկարչութիւն եւ քարտէզներ), Շուշու րէալական ուսումնարան (նկարչութիւն եւ գծագրութիւն), Կառավարչապետի դիւանատան տպարան, Ե. Մուշեղեան (լուսանկարչական պատկերներ), Նշանեան (կանանց պատկերներ) եւ ուրիշներ։

—

«Մշակի» երէկվայ համարում, ներքին լուրերի բաժնում, սպրդել է մի սխալ,—կովկասեան գեղագործական ընկերութիւնը ստացել է փոքր ոսկեայ մեդալ ոչ «մանանայի», այլ «մատուռակի» համար։

—

ԳԱՆՁԱԿԻՑ մեզ գրում են. «Ամսիս 9-ին, մեր քաղաքի սովորական քնաթաթախ կեանքը վրդովվեց մի ներկայացմամբ, որը կայացաւ տեղական կլուբի դահլիճում դերասան-կօմիկ Տէր-Դաւթեանի ու սիրողների մասնակցութեամբ։ Խաղացին «Սխալ Հաշիւ» կօմէդիան եւ «Երկու սիրահար» վօդըվիլը։ Թէ առաջին եւ թէ երկրորդ պիէսը իրանց մէջ աչքի ընկնող դաստիարակիչ նիւթ չեն պարունակում, նրանց մէջ թոյլ գոյներով պատկերացրած սխալները չեն դատափետվում այնպէս, որ հասարակութեան աչքում ախտեր երեւան, այլ ոչ թէ սովորական անխուսափելի եւ անմեղ երեւոյթներ, որոնց տեսնելիս պէտք է միայն ծիծաղել ու չը զայրանալ բնաւ։ «Սխալ հաշիւը» պտտվում է բամբասանքի ու «ֆլիրտի» շուրջը. առաջինը նրանցից մեր մէջ հին, բազմադարեան ախտ է ու, ի դէպ, Գանձակում իր զարգացման գագաթնակէտին հասած, իսկ երկրորդը նորամուտ, նորագոյն ու մասամբ էլ մօդային ախտ է, որը եւրօպականութեան, լաւ տօնի, սխալ հասկացած կանանց ազատութեան, միամիտ ողամարդկանց «ազնուականութեան» նշան է համարվում... Դերասան Տէր-Դաւթեանի խաղը թէեւ լաւ էր, բայց մօնօտօն էր ու աչխոյժից զուրկ. տարիքն արդէն ազդում են մեր շնորհալի կօմիկի վրա։ Սիրողները, ինչպէս երեւում էր, բաւականին աչխատանք էին գործ դրել իրանց դերերի վրա ու վերաբերվել էին գործին մեծ բարեխղճութեամբ, որը հազուագիւտ բան է սիրողների մէջ։ Նրանք արժանի են շնորհակալութեան։ Իրանց խաղով առանձնապէս աչքի էին ընկնում նրանցից օրիորդներ Շ. Նաբաթեան, Ե. Գիւլնազարեան ու Մ. Ամբրումեան ու պ.պ. Ց. Դանիէլեան ու Կ. Խօջայեան։ Ցանկալի է, որ մեր յարգելի սիրողները տան մեզ այսուհետեւ լուրջ, սրտին ու մտքին առողջ սնունդ տւող պիէսներ»։

—

ՍՏԱՒՐՕՊՕԼԻՑ մեզ գրում են. «Տեղիս հայ աղքատների օգտին, ամսիս 9-ին, Ստաւրօպօլի հայոց եկեղեցական ծխական դպրոցի դահլիճում սիրողների մասնակցութեամբ կայացաւ հայերէն ներկայացում։ Խաղացին «Ծարահատեալ Դերասան» եւ «Դօկտօր Թաթոս» վօդըվիլները։ Ներկայացումից յետոյ կայացան պարեր։ Նահանգապետի կարգադրութեամբ մօտ 150 րուբլի զուտ արդիւնքը ոստիկանութեան

Բարեխղճութեան մի հրաշալի նմուշ էլ այն է, որ Մելեան չարունակ կրկնում է, թէ «Մըշակը» համակրում է Արիստակէս եպիսկոպոսին, կարծես թէ «Մշակը» ասել է, թէ այդպէս չէ։ Նոր ենք իմանում, թէ դա էլ մի յանցանք է եղել Մելեանների աչքում։ Եւ սակայն այդ Մելեանն է, որ խօսում է Գրիգոր Արծրունու անունից, կեղծաւորաբար անգէտ ձեւանալով. կարծես Գրիգոր Արծրունին Արիստակէս եպիսկոպոսին համակրողներից չէր, կարծես Արծրունին չէր, որ դրեց Արիստակէսի կաթողիկոսական թեկնածութիւնը եւ պաշտպանեց նրան հարիւրաւոր մեծ ու փոքր Մելեանների դէմ։ Զը համակրենք Արիստակէս եպիսկոպոսին. բայց էլ ում կը հրամայէք համակրել։ Միթէ Սուքիասին։ Ոչ, Մելեան քահանայ, այդպիսի բան դուք միայն կարող էք անել եւ անում էք, իսկ մենք տեսնում ենք թէ ինչ էք դուք։ Տեսնում ենք, այո, որ այդպիսի կուսք ունենալով հանդերձ, դուք դեռ կարողանում էք, առանց կարմրելու, հրապարակի վրա մեզ համարել, որ մենք անկեղծ կերպով, բոլոր հանգամանքները, դէմքերը, դրութիւնները լաւ քննելով եւ ըմբռնելով, համակրում ենք Սեդրակեան եպիսկոպոսին։

Մենք չենք էլ զարմանում, որ դուք այդպէս էք։ Միջնադարեան հայեացքներ պաշտելով, դուք ձեզ անուանում էք ազատ ու լուսաւոր գաղափարների երկրպագու։ Դուք մինչեւ իսկ մի մարդու համար մեզ էք համարում, որ նա Դրեպէր է թարգմանել։ Այնուհետեւ էլ ինչ կարող է մնալ աչխարհում, որ ձեր արհամարհական ծաղրին չենթարկվի։ Բարեբաղդաբար, այդ ծաղրը չափազանց ոչինչ բան է եւ չէ կարող որ եւ է փոփոխութիւն առաջացնել լուսնի տակ։ Կան մարդիկ, որոնք անբաւական են տիրող կարգերից, որոնք անխնայ մերկացումներ են անում։ Բայց կան եւ Մելեաններ, որոնք ջատագովութիւններ միայն կարող են գրել, որովհետեւ ամեն ինչ լաւ է նրանց համար։ «Հանդէս Ամսօրեան» էլ Մելեանի № 5 հեղինակութիւնը անուանել է ջատագովութիւն։ Եւ հրաշալի բան։ Վայելեցէք, որքան կամենում էք ձեր այդ սեփականութիւնը, բայց շնորհ արէք, խնդրում ենք, վերցնել ձեր դէմքից «Մշակի» եւ Գրիգոր Արծրունու անուններից կազմած քողը։ Պարզ ու բացարձակ դէմք—միթէ դա ամենից լաւը չէ...

Մի կասր էլ։ Մի կասր էլ Մելեանի «լուսաճաճանչ» գաղափարներից եւ ես կը վերջացնեմ։

Իմ յօդուածի մէջ ես գրել եմ, թէ Մելեան բերում է ինչ որ Բարսեղի կանոնները։ Այժմ Մելեան ինձ բռնում է սոսկալի հերետիկոսութեան մէջ. բանից դուրս է գալիս, որ նա Բարսեղից առաջ դրած է եղել «առաքելոց իգ.» խօսքերը։ Դուք չէք կարող երեւակայել, թէ իմ այդ յանցանքը որքան մեծ է։ Մելեան իսկոյն մտել է իմ սրտի մէջ եւ սկսել քննել նրան։ Էլ ինչ առանց ժողովրդի հաւանութեան ձեռնադրված մի քահանայ է նա, որ սրտագիտութեան մէջ խեղճ ու անկարող լինի։ Եւ նա արձակում է իր վճիռը մի այնպիսի համարձակութեամբ, որ նոյն իսկ Տօրկվեմադայի նախանձը կը գրգռէր։ Նա ասում է, թէ ես դիտմամբ չեմ ասում, որ դա առաքելոց կանոն է, որովհետեւ—ես արտագրում եմ տառ առ տառ—«իրաւացի չէր համարել առաքեալներին «ինչ-որ» անուանելու»։

Մեղադրանքը իսկ որ սոսկալի է։ Բայց Աստուած մեծ է. եւ ես յայտնում եմ, որ շատ ցաւում եմ, որ բաց եմ թողել «առաքելոց կանոն» բառերը. դա միայն մի սխալ է, որովհետեւ եթէ այս այդ բառերը գնէի, համոզված եմ, որ դրա համար ինձ խաչ չէին հանի։ Եւ գիտէք ինչու։ Պատմեմ ձեզ, իմ սրտի քննիչ քահանայ, մի փոքր բան, որ գուցէ ձեզ համար էլ աւելորդ չի լինի։ Միայն հայ տէրտէրների համար են այդ կանոնները «առաքելոց», բայց առաքեալները այդ կանոնների խմբագրութեան մէջ այնքան են մասնակցութիւն ունեցել, որքան Բաթումի այժմեան փոքրիկ Տօրկվեմադան։ Գիտնական քննադատութիւնը արդէն ապացուցել է, որ «առաքելոց կանոններ» անուանվածները թարգմանութիւն են ասորերէնից, այն էլ մի անվաւեր գրուածքից։ Մի ամբողջ հատոր հրատարակվեց այդ մասին Վիեննայի Մխիթարեան տպարանից։ Այդ քննադատութիւնը ձեռքս առած՝ ես կարող էի «ինչ-որ» բառը կպցնել եւ ձեր «առաքելոց կանոններից»։ Ցաւում եմ, այո, որ չեմ արել։ Բայց մասամբ գոհ եմ, որ իմ սխալը առիթ է տուել ձեզ ձեր հոգին մի աւելորդ փաստով էլ պարզաբանելու։

Ես այլ եւս ասելիք չունեմ։ Վերջացնելուց առաջ չեմ կարող մի քանի ցանկութիւններ չը յայտնել Մելեան քահանային։

Ցանկանում եմ, տէր հայր, որ ձեր գրիչը աւելի եւ աւելի բեղմնաւորվի ձեր ընտրած ճիւղի մէջ։ Ցանկանում եմ, որ դուք շուտով լոյս հանէք ձեր № 7, № 8, № 9, № 10 եւ այսպէս բաց կարգին հեղինակութիւնները։ Ցանկանում եմ, որ այդ բոլոր հեղինակութիւնները ինձ, մեղաւորիս, «առաքելոց» կանոնները արհամարհողիս, եւ հետեւաբար անաստուածիս դէմ լինեն ուղղված։ Խոստանում եմ կարդալ, բայց երբէք ի չարը չը գործ գնել «Մշակի» ընթերցողների համբերութիւնը իմ պատասխաններով։ Տեսնում եմ, որ շատ էք գրգռվում ուրիշի պատասխաններից։ Դէ ուրեմն միայն ինքներդ գրեցէք։ Մէկ էլ այն, որ հրաշալի եղանակ էք վերցրել. քանի տարվայ հասարակական գործունէութիւն, անթիւ եւ անհամար անգամ թեմական տեսուչ եւ թեմական տեսուչ։ Ինչո՞ւ չը խօսել դրանց մասին։ Եւ յետոյ այնքան փառահեղ վեհութեամբ դուք կարողանում էք կանչել, որ ոչինչ բան եւ ոչ ոք չէ կարող ձեզ հասնել, որ դուք եւ ազատախոհ էք, եւ այսպէս էք, եւ այնպէս էք։

Բառեր, խղճուկ, ողորմելի բառեր։ Բայց ինչո՞ւ զրկել ձեզ ինքնագոհութիւնից։

Ուրեմն—բարի ախորժակ։

Լէօ

յանձնեցին (въ казначейство) եւ հայ չքաւորները այնտեղից նպաստ կը ստանան:

—

ԲԱԹՈՒՄԻՑ մեզ գրում են. «Դեկտեմբերի 9-ին տեղիս Երկաթէ Թատրոնում, ս. Զաքէլ, [illegible] մի ժողովրդական ներկայացում: Խաղում էին «Օսկան Պետրովիչը դժոխքում»: Գովելի է թէ [illegible] Պէտք է ասել, որ խաղը շատ լաւ անցաւ»:

—

ԹԷՕԴՈՍԻԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Թէոդոսիայի հայ կաթոլիկ համայնքն էլ յետ չը մնաց միւս հայերի քաղաքներից եւ դեկտեմբերի 5-ին, ի յիշատակ հանգուցեալ Ղեւոնդ վ. Ալիշանի, հոգեհանգիստ կատարեց հայ կաթոլիկների եկեղեցում: Հոգեհանգստեան կատարողներն էին Համառօտ եւ Կիւրեղ վարդապետները՝ Մխիթարեան միաբաններից: Պատարագից վերջը, հայր Համառօտ Սափաբեանը, ի նկատի ունենալով Ղրիմի հայերին, [illegible] Ղեւոնդ Ալիշանի մասին [illegible] 60 տարիներ աշխատել է մի վարդապետ, Ղեւոնդ անունով, հայ ազգի համար»:

—

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Կիրակի, ամսիս 9-ին, [illegible] տեղի ունեցաւ [illegible] յօգուտ քաղաքային գրադարան ընթերցարանի: Խաղացին «Այսպէս-Բոլորն» դրաման եւ «Թոնտոմոդեա» կատակերգութիւնը: Խաղը ընդհանրապէս լաւ անցաւ [illegible] եղաւ 130 րուբլի: Ամսիս 12-ին [illegible]»:

—

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Հեռաձայն [illegible] ամսիս 9-ին, պատարագից յետոյ, նշանակված էր ս. Փրկիչ եկեղեցու ծխականների ընդհանուր ժողովը, նոյն եկեղեցու համար նոր երեցփոխ ընտրելու: [illegible]»:

—

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Ձը-[illegible] 5—6 [illegible]»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ
(Նամակ Թուրքիայից)

Իմ նամակներից մէկում գրել էի, որ [illegible] Թագաժառանգը [illegible]

—Ես կը յայտնեմ «[illegible]», եթէ [illegible] յանցնէք իմ հարեմի համար էլ. լաւ կը լինի, որ մի փոքրիկ կատակերգութիւն էլ աւելացնէք:

Բոյրերը, ի հարկէ, համաձայնում են: Խանումն էլ, Թագաժառանգի իսկական կինը, ցանկանում է: Ցաշորդ գիշերը նոյն պիէսը մի կատակերգութեան հետ խաղում են Թագաժառանգի տան, հարեմի համար: Նախ քան քան այդ ներկայացման անցնելը, որ շատ հետաքրքրութիւն է ներկայացնում, եւ դա, եթէ չեմ սխալվում, առաջին օրինակն է—արժէ այստեղ յիշատակել մէկ ուրիշ ուշագրաւ փաստ:

Թիւրքաց հիւպատոսը իմանալով Թագաժառանգի լաւ վերաբերմունքը առհասարակ դէպի հայերը, մանաւանդ երբ իմանում է եւ այն, որ Թագաժառանգը պէտք է գնայ հայերի ներկայացմանը, աշխատում է ամեն ջանք գործ դնել, որ յետ կանգնեցնէ Թագաժառանգին իր դիտաւորութիւնից, որով, ի հարկէ, վնասած կը լինէր հայերին, բայց նա ինքնակամ է մնում, չէ ենթարկվում ոչ ոքի եւ գալիս է ներկայացմանը: Շատ համակրելի քայլ: Ներկայ Ամիր-Նիզամն էլ Թիւրքաց հիւպատոսին համամիտ է. նա էլ է աշխատել, բայց իզուր. հէնց դրա համար չէր եկել նա ներկայացմանը:

Այժմ անցնենք ներկայացմանը: Թագաժառանգի այն սրահը, մի մեծ դահլիճ, ուր մուհարրէմի սգահանդէսներն են լինում, հէնց այնտեղ, մի ծայրում պատրաստում են բեմը, ի հարկէ, կանոնաւոր բեմ: Այդ դահլիճի մէջտեղից կարված էր Թանձր, խիտ չդարչով, այնպիսի մի վարագոյրով, որի ետեւից պարզ կարելի է տեսնել: Հէնց այդ չդարչի ետեւում նստած էր հարէմը: Մեծ կինը, խանըմը, նըստած էր աթոռի վրա, իսկ նաժիշտները եւ աղախինները՝ գետնին: Թագաժառանգը նստած էր խանըմի մօտ, ի հարկէ, վարագոյրից այս կողմը, որ ներկայացման ժամանակ երբեմն դառնում էր դէպի խանըմը եւ բացատրում:

Ներկայացումը դեռ չը սկսված, ներքինիները, թէ սեւ եւ թէ դեղին, հասա, տազած փոքերով՝ զանազան խեղկատակութիւններ էին անում Թագաժառանգի զաւակների հետ. նրանց հետ մենամարտում, եւ գիտմամբ, մասամբ էլ որպէս թէ վարժեցնելու նպատակով մէկը իր ահագին փորով վայր է ընկնում եւ փոքրիկն էլ նրա վրա: Ապա տալիս է երեխային մի մեծ չիրուխ: Երեխան ծխում է:

—Այդ չեզու, նկատում է ներքինին, լաւ չես ծխում:

Երեխան էլ աւելի ազահութեամբ է ծխում:

—Չէ որ վնասակար է այդ մանաւանդ մի փոքր երեխայի համար, նկատում է մէկը ներքինիին:

—Ոչինչ, պատասխանում է ներքինին, հանաք է անում, հօ ծուխը կուլ չէ տալիս: Տեսնում էք ինչ է ասում, ասում է վնաս է ծուխը, դառնալով երեխաներին՝ աւելացնում է նա:

—Ղալաթ է անում, վրա են տալիս նրանք:

Դեռ աւելի լաւ հայհոյանք են տալիս. եւ այդ բոլորը ներքինիների շնորհով, որոնք մի տեսակ դաստիարակչի դեր են կատարում, մինչ նրանց հետ են: Ուրիշ ինչ կարող են սովորել նրանցից, բացի հայհոյանքից եւ վատ բաներից: Այդ փոքրիկների բարոյականը, նրանց ապագան համարեա սրանց եւ մոլլաների ձեռքին է, այս ձեւով եւ կրօնական ոգով մեծացնում են նրանց:

Ներկայացումը անցնում է աջող. մինչեւ վերջն էլ հարեմը մեծ հետաքրքրութեամբ լսում է եւ շատ գոհ է մնում:

Ներկայացումից յետոյ Թագաժառանգը դերասանուհիներին հրաւիրում է ընթրիքի, նրանք հրաժարվում են, միայն ցանկութիւն են յայտնում տեսնել խանումին եւ մի քանի խօսք փոխարինել, նրա կարծիքը իմանալ ներկայացման մասին: Թագաժառանգը ուրախութեամբ ընդունում է եւ ներկայացնում է օրիորդներին:

Նրանք ներկայանում են խանըմին, ռէվէրանս անում եւ բարեւում:

—Ի՞նչպէս էր ներկայացումը, հաւանեցի՞ք, հարցնում են օրիորդները:

—Շատ լաւ էր, պատասխանում է նա:

—Ո՞ր պիէսն էր աւելի լաւ, առաջինը, թէ վերջինը, հարցնում է օր. Վարդիթերը:

—Այն էր լաւ եւ գեղեցիկ, որի մէջ դու խաղում էիր եւ այնքան սիրուն:

Օր Վարդիթերը կատակերգութեան մէջ դեր չունէր. նա խաղում էր Անջելօի դերը:

Թագաժառանգը լուսամիտ է. նա թէեւ կրօնական ոգով է կրթված, բայց ազատ է նախապաշարմունքներից. նա ամեն մի առաջադիմական ձեռնարկութիւն եւ քայլ ամենայն պատրաստակամութեամբ ընդունում է եւ քաջալերում ու խրախուսում գեկավարներին, գործ սկսողներին: Նա սիրում է բեմը. դրան որպէս ապացոյց կարող են ծառայել այն ներկայացումները, որոնք կազմակերպվել են նրա առաջարկութեամբ եւ մինչ էլ ինքը ներկայ է եղել:

Թագաժառանգը դերասանուհիների հեռանալու ժամանակ յայտնում է.—Ես շատ կը ցանկանայի, որ մի քանի ներկայացումներ տայիք իմ հարեմի համար, բայց շուտով կը սկսվեն մեր ասուգի, մուհարրեմի օրերը, երբ անհնարին է ներկայացումներ տալ: Սպասեցէք մինչեւ սգի վերջանալը, եւ ապա սկսէք մի քանի ներկայացումներ տալ:

Ահա մի փաստ, որ ցոյց է տալիս, թէ որքան հետաքրքրվում է բեմով եւ ներկայացումներով Թագաժառանգը:

Ե. Ֆրանգեանց

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Moniteur Oriental» հաղորդում է, որ Կ Պօլսի ռուսական դեսպանութեան առաջին Թարգման Պետր Մաքսիմով կատարեց իր ծառայութեան 25-ամեայ յոբելեանը այդ դեսպանութեան մէջ: Այս առիթով նա ստացաւ սուլթանից ոսկեայ ծխախոտատուփ՝ զարդարված թանգագին քարերով:

—Էրզրումից գրում են «Մալումաթ» լրագրին, թէ ի նկատ առնելով այն մեծ զրկանքները, որ կրում են երկրաշարժից վնասվածները ձմեռնակաւոր տներում, նահանգապետ Նազիմ-բէյ որոշեց տեղաւորել նրանց շրջակայ գիւղերում, տալով իւրաքանչիւր մարդուն օրական կէս պիաստր (5 կ.) մինչեւ ձմեռվայ վերջը: 2000 ընտանիքներ արդէն ուղարկված են գիւղերը, իսկ փոքր ի շատէ ունեւոր ընտանիքները ցանկութիւն յայտնեցին մնալ քաղաքում եւ տեղաւորվել այն տներում, որոնք շատ չեն վնասվել երկրաշարժից:—Սուլթանի ծննդեան տօնի առիթով 140 բանտարկեալներ, որոնք մնացել էին էրզրումի բանտում, ներումն ստացան եւ արձակվեցին:

—Բէյրութից գրում են «Իկդամ» լրագրին, թէ քաղաքում պաշարման դրութիւն է յայտարարված, որովհետեւ ընդհարումները քրիստոնեաների եւ մահմեդականների մէջ շարունակվում են: Նահանգապետի նախագահութեամբ եւ ուրիշ բարձր պաշտօնեաների մասնակցութեամբ կազմված է մի մասնաժողով բարեփոխելու ժանդարմերիայի կազմը, ուժեղացնելու ոստիկանական հսկողութեան միջոցները եւ քննելու զինուորական պրոկուրօրի հետ միասին այն 500 բանտարկեալների գործը, որոնք մեղադրվում են ապստամբութեան, սպանութիւնների, հարձիգութեան եւ կողոպտումների մէջ:

Զմիւռնիայի «Réforme» լրագիրը ասում է, թէ անյայտ չարագործներ յարձակումն գործեցին Զմիւռնիայի աւստրօ-ունգարական հիւպատոս Գալլէրի վրա եւ ծանր վէրք հասցրին նրան:

—Կ. Պօլսից հաղորդում են «Times» լրագրին, թէ Ադրիանուպօլսում հրապարակօրէն կախված են մի բոյգարացի եւ երկու հայ, որոնք դատապարտված էին մահվան պատժի՝ մասնակցելու համար այն աւազակային խմբին, որ քաղաքական բնաւորութիւն էր կրում եւ անցեալ ամառ անկարգութիւններ էր գործում Ադրիանօպօլսի վիլայէթում: Սա առաջին հրապարակական մահվան պատիժն է հայկական յուզմունքներից յետոյ:

—Անգլիական Թագաւոր Էդուարդ VII որոշել է ձմեռն անցկացնել Կաննում: Ինչպէս հաղորդում է «Petit Parisien» լրագիրը, Թագաւորը պէտք է բնակվի այն դղեակում, որ պատկանում է Գլադստոնի որդկերանցից մէկի անէրոջը եւ այժմ դրված է Էդուարդ VII-ի կարգադրութեան տակ: Գլադստոն, իւր կենդանութեան ժամանակ, ձմեռները անց էր կացնում հէնց այդ դղեակում:

Կ. Պօլսից հաղորդում են «Neue Freie Presse» լրագրին այն ընդհարման մանրամասնութիւնները, որ տեղի է ունեցել թիւրքբոլգարական սահմանի վրա, ոչ հեռու Ֆիլիպպօպօլից Թիւրքական Բաշմակլա շրջանում: Բոլգարական 3 զինուորների վրա յարձակում գործեցին Թիւրքական 10 զինուորներ: Երկու բոլգարներին աջողվեց փախչել, իսկ երրորդը վիրաւորված ընկաւ Թիւրքերի ձեռքը, որոնք քաշ տալով տարան նրան երեք կիլօմետր սահմանից հեռու եւ գլխատեցին: Գլխատողն էր Թիւրքական օֆիցէր Մուստաֆա-էֆէնդի: Բոլգարական կառավարութիւնը այժմ բաւարարութիւն է պահանջում այս անխիղճ սպանութեան համար:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

12 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Թագաւոր Կայսրը, Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդորովնա, Թագաժառանգը, Մեծ Իշխաններն եւ Մեծ Իշխանուհիները դեկտեմբերի 12-ին այցելեցին գեղարուեստը քաջալերող կայսերական ընկերութեան դահլիճներում ռուսեղէն եւ արծաթեղէն առարկաների ցուցահանդէսը: — Դեկտեմբերի 12-ին, ինժեններական ամրոցի մանեժում, Բարձրագոյն ներկայութեամբ, տեղի ունեցաւ եկեղեցական զօրահանդէս լէյբ-գվարդիայի ֆինլանդական գնդին:

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ: Ինչպէս երեւում է այն հեռագրից, որ ստացված է այստեղ Բուէնօս-Այրէսի ամերիկական դեսպանից, Արգենտինեան հանրապետութիւնը վճռել է չը պնդել իր պահանջների վրա Չիլիի վերաբերմամբ. ընդհակառակը՝ նա համաձայն է յանձնել վիճելի հարցը այն մասնաժողովի քննութեանը, որին յանձնված է նաեւ սահմանների որոշումը:

ՍՕՖԻԱ: Ազգային ժողովը մերժեց փոխառութեան առաջարկութիւնը 79 ձայների մեծամասնութեամբ ընդդէմ 76-ի:

ՎԱՐՇԱՎԱ: Որովհետեւ հակագերմանական ագիտացիան շարունակվում է, կաֆէ-շանտանների տէրերը Վարշավայում մերժեցին գերմանացի արտիստներից շատերին եւ նրանց տեղ վարձեցին ֆրանսիացիների:

ԿԻԵՎ: Դեկտեմբերի 10-ին, մօտ 5 ժամին, Մեծ-Իշխան Կոնստանտին Կոնստանտինովիչ այցելեց Կիեվի զինուորական դպրոցը: Երեկոյեան քաղաքային Թատրոնում տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր ներկայացում: Ժամի $8^1/_2$-ին Մեծ-Իշխանը եկաւ Թատրոն, զօրքերի հրամանատարի ուղեկցութեամբ: Թատրոնի առաջ հաւաքված ժողովուրդը ոգեւորված ողջունում էր Մեծ-Իշխանին: Երբ Օգոստափառ Հիւրը երեւաց նահանգապետի օթեակում, հասարակութիւնը ոտքի կանգնեց եւ ողջունեց նորին Բարձրութեանը «ուրա» աղաղակելով: Օթեակներում նստած էին կադէտներ. պարտէրում գտնվում էին բազմաթիւ անձինք, որոնք առաջ կադէտ են եղել եւ որոնք եկել էին ներկայ լինելու յոբելեանին, եւ զանազան իշխանութիւնների ներկայացուցիչներ: Վարագոյրի բարձրանալուց յետոյ, երգեցիկ եւ երաժշտական խմբերը նուագեցին ժողովրդական օրհներգը: Ընդմիջումների ժամանակ Մեծ-Իշխանը, քաղաքագլխի ուղեկցութեամբ, նայեց Թատրոնը եւ այցելեց նահանգապետի օթեակը: Ներկայացումից յետոյ, Մեծ-Իշխանը յետ դարձաւ դէպի Պօկրովսկի վանքը:—Դեկտեմբերի 11-ին, առաւօտեան, Մեծ-Իշխանը նորից այցելեց զինուորական դպրոցը: Ժամի 2-ին քաղաքային Թատրոնում տեղի ունեցաւ սիմֆօնիական համերգ, որին շնորհ արեց ներկայ լինելու Մեծ-Իշխանը: Թատրոնում գտնվող հասարակութիւնը, ոգեւորված ողջունում էր Բարձր Հիւրին: Համերգից յետոյ Մեծ-Իշխանը դարձաւ Պօկրովսկի վանքը: Ժամի 9-ին կադէտների կորպուսում տեղի ունեցան համերգ եւ պարահանդէս: Դահլիճը շքեղ կերպով զարդարված էր զինուորական նըշաններով, ծաղիկներով եւ բոյսերով: Ստացված են բազմաթիւ շնորհաւորական հեռագիրներ նախկին կադէտներից Ռուսաստանի զանազան ծայրերից:

ԵԿԱՏԵՐԻՆՈՍԼԱՎ: Ամբողջ շաբաթ է անընդհատ անձրեւ է գալիս:

ՄՕՍԿՎԱ: Դեկտեմբերի 12-ին, իշխանութիւնների ներկայութեամբ, բացվեցին ժողովրդական երկու տներ, ժողովրդական ժուժկալութեան ընկերութեան ձեռներէցութեամբ: Երկու տներն էլ ունեն սեղանատուն, ընթերցարան եւ գրադարան: Սպասսկայա Զաստավայի մօտ գտնվող տան պատերը զարդարված են նկարներով, իսկ ընթերցարանը—գրականագէտների պատկերներով:

13 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Թագաւոր Կայսրը շնորհում է դրօշակ դրագունների ֆինլանդական 55-րդ գնդին:—Գեներալ Գրոդեկով հաղորդեց, թէ Նոյեմբերի 28-ին, Տուխուլօ գիւղի մօտ, Բոդունէից 175 վերստ դէպի արեւմուտք, Անդրբայկալեան Թնդանօթաձիգ դիվիզիայի գնդապետ Իրման ցրվեց խունխուզների բազմաթիւ խումբը, որ բաղկացած էր 2000-ից աւելի մարդուց Վանլօուխուի ղեկավարութեամբ: Նոյեմբերի 26-ին գնդապետ Իրմանի զօրաբաժինը ճանապարհ ընկաւ Բոդունէից: Ճանապարհին, հէնց առաջին օրը, տեղեկութիւն ստացվեց, որ Վանլօուխու տանէլ է իր հետ Տուխուլուից բոլոր թանգագին իրերը եւ որոշել է դիմադրութիւն ցոյց տալ իր ամրացրած դիրքում: Գնդապետ Իրման, թողնելով հետեւակ զօրքը, արգունացրներից կազմված հեծեալների, 18-րդ գնդի հեծեալ կազակների եւ կոզակների թնդանօթների երկու բատարէայով անցաւ մօտ 125 վերստ, մօտեցաւ Տուխուլօյին եւ յարձակվեց Վանլօուխուի

վրա այն կողմից, որտեղից նա յարձակման չէր սպասում: Մեր զօրաբաժնին խանխուզներ գիւղացիներն սաստիկ հրաձգութեամբ երկգծանի հրացաններից և ֆալկոնէտներից, բայց մեր զօրքերի վճռական յարձակումով թշնամին, որ կախ էր ակսել ամրացրած բանակից հեռու, յաղթվեց և սկսեց աստիճանաբար նահանջել: Խունղուզները ընկսեցին դուրս գալ ամրութիւններից և անկարգութեամբ փախչել: Թշնամու կորուստները շատ մեծ են: Գրաւված են շատ հրացաններ, տաւար և ձիեր: Մեզանից վիրաւորված են երեք թնդանօթաձիգ կօզակներ, մի կէզակ դրագունեան գնդից և չորս հեծեալ կամաւորներ: Վանյօուխու փախաւ Մոնղոլիայի խորքերը: Օդի ջերմութիւնը արշաւանքի և կռուի ժամանակ—20-ից պակաս էր:

ՍԱՐԱՏՕՎ: Նահանգական զէմստվօի ժողովը համաձայնվեց նահանգական վարչութեան կից հիմնել բժշկական-սանիտարական բիւրօ, որոշելով դրա համար տարեկան ծախս 7,600 րուբլի:

ՊԱՐԻԶ: Թի բքաց դեսպանութիւնը յայտարարում է, որ երէկվայ տպված հաշիւը՝ Թիւրքաց դեսպանի հետ խօսակցելու մասին, հնարովի է:

ԼՕՆԴՕՆ: Ռոբէրտս հրաման արձակեց, որի մէջ ասված է, թէ վերջին ժամանակներում պատերազմական գործողութիւնները վարելու եղանակի զարգացման պատճառով, անհրաժեշտ է հոգ տանել զօրքերի մասին այնպէս, որպէս զի նրանք պէտքական դառնան զինուորական պարտաւորութիւններ կատարելու համար: Միայն մէկ տարի բանակում մնացած անձանց չը պէտք է թոյլատրվի ապագայում կամաւորների շարքը մտնել. ցերադասելի է, որ թւով շատ աւելի պակաս լինեն զօրքերը, բայց լաւ սավորած:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վօրոնցօվի արձանի հանդէպ)
ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. Նաւասարդեան—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզաւոր. հիւանդ.
Ն. Մ. Զիկօվաճի—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.
Ն. Ի. Դգեկիեվ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.
Զ. Ի. Թարախանեանց—11—12 ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.
Ս. Գ. Նարտապետեանց—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ն. Ն. Ռոստոմբէկով—5—6 ժ. վիրաբուժութեան և մորթու հ.
Ա. Ն. Տպոլկօվսկի—6—7 ժ. նեարդային (էլեկտրաբույժ), վեներ. և մորթու հ.
Գ. Ա. Թաշխանեանց—7—7½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Բ. Ա. Նաւասարդեան—7½—8 ժ.
Վճար 50 կ. չքաւորները ձրիւ: Համախորհրդի (կոնսիլիում) և օպերացիայի համար առանձին:
Ծ. Տ. Ասվածիշակի—տանը. ծաղկահատ և բժշկական մերձնամարդ. դիմել 11—1 ժ.:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

ԲՈՒԺԱՍԵՆԵԱԿ
ԴՕԿՏՕՐ Վ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ
Նորագոյն ապարատներով և էլեկտրական մեքենաներով. մասնաւորապէս
ԲԳԻ, ՔԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ԵՒ ԿՐԾՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ
Сергіевская ул., д. 12.

ԵՐԿՐԱՉԱՓ-ԻՆԺԵՆԷՐ
Յ. ԹԱՀԱԹՐԵԱՆ
Ընդունում է երկրաչափական և հարթաչափական (нивеллировочныя) և այլ տեսակ գեօդէզիական աշխատութիւններ՝ ջուր մատակարարելու, կանալիզացիայի, ասգման, ճանապարհներ ցամաքացնելու, տնատեղերի բարեկարգութեան, լեռնային գործի, ճանապարհների և փողոցների շինութեան և կանոնաւորութեան, քաղաքային և այլ անշարժ կալուածքների կարգաւորութեան յատակագծի վրա գնահատական (оцѣночный сборъ) տուրքի համար, քաղաքային և այլ հողերի որոշումը, քաղաքային յատակագծի հաստատելը օրէնսդրական կարգով և այլն:

ԲԱԳՈՒ, «Դվօրցօվայա Նոմէրներ» հիւրանոց. կամ Թիֆլիս՝ Ավճալեան փողոց, Շահբուդաղեանի տուն, № 39, բնակում:
41—100

ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ

Գրախանութում վաճառվում են

«Թատրօն», հանդէս, Ա. Թարխանեանի, իւրաքանչիւր օրինակ 2 ր.
«Հայկական հին դպրութեան պատմութիւն» (Դ—ԺԳ դար) Զարբհանալեանի 2 ր.
«Հանդէս նոր հայախօսութեան», Ստ. Նազարեանի, մասն ա. և բ. 4 ր.
«Գիւլիստան», ռուս., Ստ. Նազար. (կազմ.) 2 ր.
«Հրապարակախօս ձայն», Ս. Շահ. (տակաւ. թիւ) . » 2 ր. »
«Ամառնային նամակներ», » » 1 ր. 50 կ.
«Յիշողութիւններ Վարդանանց տօնի առթիւ . . 75 կ.
«Խորտակված կեանք», վէպ, Լ. Մանուչեանի 1ր.
«Արցախ», Մակար եպ. Բարխուդ. 1 ր. 50 կ.
«Աղուանից երկիր և դրացիք», Մակար եպ. Բարխուդարեանի 1 ր.
Պատմութիւն հայոց Մովսէս Խորենացու, Թարգ. Խ. Ստեփանէի 1 ր. 50 կ.
«Ջամբռ. Սիմէօն կաթողիկոսի, 1 ր.
«Ուխտանէս եպիսկոպոս» պատմութիւն հայոց ա. և բ. մաս. 1 ր. 20 կ.
«Մատթէոս Ուռհայեցի», ժամանակ. 1 ր. 20 կ.
«Խորենացու պատմութեան ուսումնասիրութ.» Գ. Տէր-Մկրտչեանի 35 կ.
«Պատմութիւն հայոց գրականութեան, Ստ. Պալասանեանցի 50 կ.

Դիմել՝ Тифлисъ. Книжный магазинъ Гуттенбергъ», Г. Галустяну, Лорисъ.-Меликовская, № 11.
3—3

Պետերբուրգի բժշկական վարչութեան թոյլտուութեամբ: Մեծ տրկղիկը 5 րուբլի, փոքրը—3 ր. և 1 ր. 50 կ.:

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

մազերը բուսցնելու և ամրացնելու համար, ոչնչացնում է թեփը: Դուրս է եկել նաև բոլորովին նոր միջոց

ԶՈՒՒԻ ԿԱԹԸ

երեսին քնքշութիւն և սպիտակութիւն տալու համար, ոչնչացնում է արևի պատճառած սևութիւնը, խալերը, տալիս է կաշուին քնքշութիւն և սպիտակութիւն: Այս դեղերը չափաւոր են. մեծ սրուակը, տրկղիկի մէջ, 2 րուբլի, փոքրը—1 ր. 50 կ. Ծախվում են բոլոր պարֆիւմերական և դեղավաճառական խանութներում: Գլխաւոր պահեստը գտնվում է Պետերբուրգում, Պուշկինսկայա փողոց տ. № 15, բնակարան № 12. պահեստի բաժանմունքները գտնվում են. Թիֆլիսում կովկասեան դեղատան ապրանքների վաճառման ընկերութեան խանութում՝ Երևանեան հրապարակ և նրա բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց և Բազրում. նաև Միքայէլեան կամուրջի վրա, Գապօվի և Արիստակովի գեղատներում: Շատաքաղաքացիների պատուէրները կատարվում են անմիջապէս՝ պօստով:
14—100

ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ ԳՐԱԽԱՆՈՒԹՈՒՄ
Կամիլ Ֆլամարիօնի
ՈՒՐԱՆԻԱ
Աստղագիտ. վէպը
Թարգ. ֆրանսերէնից Հ. Առաքելեանի
Գինն է 1 ր. 50 կ.

ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑ „ԲՈՍՖՈՐ“

Ընդունում եմ ձեռքով կամ մեքենայով կարված օպիտակեղէնի ամեն տեսակ պատուէրներ: Պատրաստվում են ամբողջ օժիտ, նուրբ անձնագործված բարձեր, տաբեր և այլն: Տրվում են կար ու ձեւի և ձեռագործի դասեր: Ընդունվում են ձրի և թոշակաւոր աշակերտուհիներ:

Ընդունվում են պատուէրներ և օտար քաղաքներից:

Հասցէն՝ Тифлисъ. Абасъ-Абадскій переулокъ, мастерская «Босфоръ»:
(Հ. Չ. Ե.) 1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Շաբաթ, դեկտեմբերի 15-ին,
նշանակված է
ԴԻՄԱԿԱՀԱՆԴԷՍ
սովորական կարգով:
(12 և 14) 2—2

Ո ՍԿԵԳՈՅՆ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ
ՄԵՂՐ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆԻ ՄԵՂՈՒԱՆՈՑԻՑ
Ծախվում է Լերմօնտօվսկայա փողոցում, Տէր-Միքայէլեանի № 3 տանը, Արտօ-Արսլանյան հրապարակի մօտ, մուտքը դաւթից. բարձրանալ ձախակողմեան վերնայարկը:
Մեղրի պուդը —9 րուբլի, ֆունտը—25 կոպէկ:
Առաւօտ. ժամը 8-ից մինչև 11-ը,
Երեկոյ. ժամը 4—ից մինչև 7-ը:

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Լեւոն Կարապետեան
Դարմանում է ատամներ, շինում է պլօմբներ, ոսկէ պսակներ արմատների վրա նստացնելու և կեղծ ատամներ ոսկէ և կաուչուկէ պլատինկաների վրա:
Ընդունում է հիւանդներ ժամը 9-ից առաւօտեան մինչև ժամը 7 երեկոյեան:
Սօլօլակսկայա փողոցի վրա, տուն Միրզօեվի № 6.
28—30

ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ ՌՈՒՍԵՐԷՆԻՑ ՀԱՅԵՐԷՆ
(ПОЛНЫЙ РУССКО-АРМЯНСКІЙ СЛОВАРЬ)
Ե. ԴԱՂԲԱՇԵԱՆԻ

Մօտ 100 տպագրական թերթ (1,600 եր.), շեշտադրութիւնով, բազմաթիւ ռուսերէն օրինակներով և քերականական ցուցումներով:

Բացված է բաժանորդագրութիւն: Բաժանորդագինն է 5 ր. 50 կ.: Թոյլատրելի է սկզբից (մինչև առաջին պրակի լոյս տեսնելը) միայն 3 ր. վճարել: Տպվելուց յետոյ բառարանի գինը զգալի կերպով կը բարձրանայ:

Դիմել՝ Тифлисъ. Книжный магазинъ „Гуттенбергъ“ (Лорисъ-Меликовская улица, № 11.) (Ո. Կ.) 2—2

Կիրակի, դեկտեմբերի 16-ին
ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ,
Յօգուտ Թիֆլիսի Հայուհեաց Ընկերութեան
տեղի կունենայ
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
երաժշտական բաժնով

Երաժշտական բաժնում մասնակցում են սիրողներ-մանդոլինիստներ Դ. Մ. Փուղինեանի ղեկավարութեամբ, նոյնպէս բալալայկի, ցիտրի, գիտարայի վրա նուագողներ և սօլօ երգիչներ: Երաժշտական բաժնի սկիզբն է երեկոյեան ճիշդ ժամը 9-ին
Պարերի միջոցում մի խումբ սիրողներ Մ. Գ. Պ. ղեկավարութեամբ կերգեն մի քանի խմբական երգեր թատրոնական բեմի վրա:
Մուտքի գինն է 2 ր. 20 կոպ. 3—3

Правленіе фабр.-Торг. Т-ва
Р. Кёлеръ и К°
считаетъ необходимымъ напомнить о существованіи въ продажѣ массы поддѣлокъ формы флаконовъ и всей наружной обдѣлки его, т. наз. „Кёлерской“ уксусной эссенціи. Въ послѣднее время даже усиленно скупаются за дорогую цѣну у старьевщиковъ бывшіе въ употребленіи флаконы, на стеклѣ которыхъ вылито названіе фирмы Т-ва.
Правленіе проситъ имѣть въ виду, что всѣ фабрикаты Т-ва носятъ на своемъ этикетѣ утвержденное Департаментомъ Торговли и Мануфактуръ клеймо, рисунокъ котораго при семъ помѣщается и которое пока составляетъ единственное ручательство за подлинность товара.

Բժիշկների և կլինիկաների բազմաթիւ փորձերը
ցոյց են տուել, որ
„ՍՈՄԱՏՕԶԱՆ“
ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՍՆՆԴԱՐԱՐ ԵՒ ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ ՄԻՋՈՑՆ Է
արիւնպակասութեան, թուլութեան, ջղային հիւանդութիւնների և առհասարակ բոլոր տեսակ ուժասպառ անող հիւանդութիւնների դէմ: ԾԱԽՎՈՒՄ Է ԲՈԼՈՐ ԴԵՂԱՏՆԵՐՈՒՄ ԵՒ ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐՈՒՄ: Սօմատօզայի ներգործութեան նկարագրութիւնը և բազմաթիւ բժիշկների յայտնած կարծիքները նրա մասին, առաջին պահանջով, ձրիաբար ուղարկում է
ՖՐԻԴ. ԲԱՅԷՐ և ԸՆԿ.
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ
(Москва, Старая площадь, домъ Армандъ. Фрид. Байеръ и К°.)
(03, 31 օգ. 5, 15, 25 սեպ. 8, 13, 23, հոկտ. 2, 12, 22 նոյ. 4, 14, 24 դեկ.) 13—14

Дозволено Цензурою, Тифлисъ, 18 Декабря 1901 г. Электропечатня Груз. Издат. Т—ва. В.-Ванкская ул.